

IDEA I PRAKTYKA DZIAŁANIA CENTRÓW AKTYWNOŚCI LOKALNEJ WE WROCŁAWIU

I. DUŻA POLITYKA OSIEDLOWA

Duża polityka osiedlowa (DPO) to jedna z nowo kreowanych polityk miejskich łączących odrębne dotąd zagadnienia lokalności, III sektora, aktywności na rzecz poprawy jakości życia. To praktyczny sposób realizacji idei subsydiarności, przy zapewnieniu spójności społecznej podejmowanych działań.

Głównym celem DPO jest tworzenie efektywnych struktur społeczno-przestrzennych: osiedli kompletnych (wątek przestrzenno-urbanistyczny) i silnych społeczności lokalnych (wątek społeczny).

We Wrocławiu realizowane są programy miejskie, które służą wzmocnieniu osiedli. Te zadekretowane: Rewitalizacja_odNowa, Osiedla Kompletnie, Nowe Kompetencje Rad Osiedli oraz te konstruowane: Silne Społeczności Lokalne. Każdy z programów obudowany jest stosownymi narzędziami, które są kierowane bezpośrednio do mieszkańców Wrocławia i rad osiedli oraz pozostałych instytucji, działających w wymiarze osiedlowym tj. organizacji pozarządowych, grup nieformalnych, przedsiębiorców, związków wyznaniowych, jednostek organizacyjnych miasta etc., przyczyniając się tym samym do wzmocnienia partycypacji na poziomie osiedli wrocławskich i wzięcia przez mieszkańców współodpowiedzialności za miasto.

Centra Aktywności Lokalnej (CAL) są narzędziem programu Silne Społeczności Lokalne, służącym integrowaniu i wzmacnianiu społeczności lokalnej, budowaniu trwałych relacji pomiędzy ludźmi pochodzącymi z różnych środowisk. CAL ma się zakorzeniać w społeczności lokalnej, tworzyć lokalne sieci współpracy pomiędzy interesariuszami osiedla, współpracować z radami osiedla. CAL ogniskuje aktywność mieszkańców i zwiększa ich zdolność do zmiany społecznej, poprawy warunków życia społeczności na bazie jej własnych zasobów. To największa korzyść samorządu miejskiego z dobrze funkcjonujących centrów aktywności lokalnej.

Myśląc CAL, szczególnie na podstawie wrocławskich doświadczeń, proponujemy każdorazowo mówić o dwóch kwestiach:

1. CAL jako zasób (instytucja), a więc budynek, ale nie tylko, organizacja/e, kadra, słowem zasoby materialne (budynki, wyposażenie pomieszczeń, urządzenia, materiały animacyjne) oraz niematerialne (ludzie, ich relacje i wiedza). 2. CAL jako praktyka społeczna – sieciowanie lokalnych interesariuszy, uzyskiwanie mechanizmu synergii wynikającego ze współdziałania instytucji, diagnozowanie wyzwań i odpowiadanie na potrzeby społeczności lokalnej, praca ze społecznością lokalną.

Tworzony oddolnie, w ścisłej współpracy z Departamentem Spraw Społecznych, model CAL ma prezentować najważniejsze zasady filozofii CAL we Wrocławiu. Musi je spełniać każdy podmiot, który chce prowadzić taką aktywność. Idea ta dedykowana jest w pierwszej kolejności organizacjom pozarządowym.

II. MODEL DZIAŁANIA CENTRÓW AKTYWNOŚCI LOKALNEJ WE WROCŁAWIU

Model funkcjonowania Centrów Aktywności Lokalnej (CAL) we Wrocławiu jest wynikiem prac dwóch grup:

1) Grupy branżowej Wrocławska Sieć Centrów Aktywności Lokalnej, która powstała w październiku 2018 roku. Liderem i animatorem grupy jest Stowarzyszenie Żółty Parasol. Grupa spotyka się regularnie, aktualnie łączy podmioty zaangażowane w aktywizację mieszkańców 15 wrocławskich osiedli.

Celem grupy jest wspieranie polityki decentralizacyjnej Prezydenta Wrocławia m.in. poprzez utrzymanie oddolnego charakteru lokalnych inicjatyw, budowanie skutecznych i silnych partnerstw lokalnych, opracowanie standardu pracy ze społecznościami lokalnymi. W pracach grupy uczestniczy ok. 20 osób z różnych sektorów, w tym 13 NGO-sów. 2) Zespołu Stałego ds. CAL-ów, zespołu o charakterze nieformalnym i roboczym, powołanego w marcu 2019 r. z inicjatywy Departamentu Spraw Społecznych oraz partnerów społecznych: DFOP (lider wdrażania Strategii Współpracy) i Stowarzyszenia Żółty Parasol. Celem prac Zespołu jest połączenie i synergia realizowanych przez Gminę Wrocław programów DPO i ich narzędzi. Stąd w skład Zespołu weszli przedstawiciele: DSS, WPS, WKL, MOPS, WCRS, DFOP i Stowarzyszenia Żółty Parasol.

II.a CENTRA AKTYWNOŚCI LOKALNEJ – JAK JE ROZUMIEMY?

We wrocławskich dokumentach strategicznych znajdujemy wyjaśnienia czym są centra lokalne:

Centra lokalne – przestrzeń stwarzające warunki do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, wspólnot sąsiedzkich, nieformalnych grup i inicjatyw, które mają znaczny wpływ na jakość życia wrocławian. Centra lokalne często tworzą się wokół organizacji pozarządowych, które udostępniając swoje zasoby (przestrzeń, majątek i kapitał intelektualny) tworzą warunki do rozwoju aktywności obywatelskiej, np. w ramach osiedla. (Strategia Rozwoju Współpracy..., str. 5)

Centrum Aktywności Lokalnej to nie tylko budynek, to swoiste podejście do pracy ze społecznością lokalną! Fizyczna przestrzeń jest tu jednak elementem kluczowym, po to, aby móc współtworzyć ze społecznością miejsce otwarte na różnorodność osób i działań, w celu długofalowego wzmacniania jej aktywności i tożsamości. Na poziomie lokalnym centrum staje się spoiwem wspierającym proces społecznej zmiany. Idealnie jest, kiedy CAL prowadzony jest w budynku dedykowanym tylko takiej działalności, z przynależącą przestrzenią rekreacyjną np. trawnik, ogródek, plac zabaw, altana etc.

II.b CENTRA AKTYWNOŚCI LOKALNEJ – WARTOŚCI I DZIAŁANIA

Kluczowe wartości CAL to: solidarność i otwartość na różnorodność. Podmiot prowadzący CAL (operator centrum) musi być zakorzeniony w środowisku lokalnym, mieszkańcy powinni traktować CAL jako „swoje miejsce”. Podmiot prowadzący CAL powinien wywodzić się ze społeczności lokalnej, w której działa. Jeżeli to nie jest możliwe, wtedy proces działania CAL wymaga dodatkowo „wejścia” w społeczność i zdobycie jej zaufania, a w efekcie zapracowanie sobie na etykietę „nasze Centrum”. Główne elementy pracy ze społecznością lokalną:

- wzmacnianie relacji międzyludzkich,
- wspólne działanie, wzmacnianie potencjału i aktywności mieszkańców,
- przejmowanie odpowiedzialności przez mieszkańców i ich grupy,
- budowanie i animowanie partnerstwa lokalnego,
- budowanie tożsamości lokalnej i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

Każdy CAL ma swój unikatowy charakter! Idea działania CAL jest wspólna dla wszystkich wrocławskich centrów, natomiast każde z nich ma swój niepowtarzalny charakter. Nie chcemy zatracić tej różnorodności. Podstawą działania CAL jest określenie jego misji, która odzwierciedla jego indywidualny charakter, z zachowaniem ogólnej idei działania CAL.

II.c CENTRA AKTYWNOŚCI LOKALNEJ – PARTNERSTWO LOKALNE

Partnerstwo lokalne jest jednym z kluczowych narzędzi sieciowania silnych aktorów i interesariuszy obszaru (zwykle osiedla, choć nie jest to regułą), na którym działa CAL. Partnerstwo zakłada cykliczną i dobrowolną pracę tych podmiotów na rzecz osiedla (zdiagnozowanie wyzwań, określenie priorytetów, ustalenie sposobu działania i jego realizacja, ewaluacja, wdrażanie zmiany). Partnerstwo lokalne łączy potencjał partnerów celem działania na rzecz osiedla (obszaru) i jego mieszkańców z uwzględnieniem narzędzi i programów miejskich. Głównym animatorem, przynajmniej w fazie inicjowania i konstytuowania partnerstwa lokalnego jest operator CAL. Warunkiem partnerstwa jest aktywny udział minimum trzech podmiotów, reprezentujących różne sektory. Pożądanymi partnerami są: rada osiedla, organizacje pozarządowe, szkoły, biblioteki, ośrodki kultury, straż miejska, lokalny (działający na obszarze partnerstwa lub zainteresowany tym obszarem) biznes, organizacje kościelne, liderzy społeczni, liderzy nieformalnych grup mieszkańców i użytkowników obszaru.

Dostrzeganie i reagowanie na wyzwania współczesności. Partnerzy mogą prowadzić własne działalności i realizować własne cele. Jednak tworząc partnerstwo lokalne powinni łączyć swoje kompetencje i zasoby na rzecz i wobec społeczności lokalnej. W szczególności powinni widzieć elementy Dużej Polityki Osiedlowej i wyzwania, jakie stoją przed osiedlem i miastem. Wyzwania o jakich mówimy tu to m.in.: kwestie społeczne (rodzina, młodzież, wykluczeni społecznie, ekspaci etc.), środowiskowe (zmiany klimatyczne, mobilność w mieście) i gospodarcze (model i rodzaje usług na poziomie lokalnym).

II.d RELACJE RADY OSIEDLA I CENTRUM AKTYWNOŚCI LOKALNEJ

Podstawą dla relacji pomiędzy radami osiedli a CALami jest ustawa o samorządzie gminnym i Statut Wrocławia. Powinnością obu tych podmiotów jest wzajemna współpraca na rzecz osiedla i w interesie jego mieszkańców. Rada osiedla reprezentuje mieszkańców osiedla na zewnątrz. Operator CAL powinien wspierać radę osiedla w dialogowaniu z mieszkańcami osiedla, ich aktywizowaniu i integrowaniu. Rada osiedla bowiem to wybrani przez mieszkańców reprezentanci, którzy powinni mieć wsparcie w działaniach CAL w czasie trwania całej kadencji.

II.e CENTRA AKTYWNOŚCI LOKALNEJ W SIECI – GRUPA BRANŻOWA I ZESPÓŁ STAŁY

Sieć Centrów Aktywności Lokalnej to nieformalna grupa branżowa podmiotów prowadzących CALE lub pracujących ze społecznością lokalną, działająca zgodnie z metodyką działania grup dialogu społecznego. Dzięki takim strukturom dialogu jak: zespół stały ds. CAL (grupa strategiczna urzędników i NGO) i grupa branżowa ds. CAL możliwe jest partycypacyjne, oddolne tworzenie efektywnego modelu wrocławskiego CAL, który jest wpasowany w system programów miejskich i zgodny z lokalnym kontekstem życia.

Potencjał grupy branżowej, a co za tym idzie, korzyści dla UM Wrocławia i władz lokalnych są następujące:

- szybki, sprawny i ekonomiczny proces konsultacji programów i narzędzi miejskich skierowanych do mieszkańców,
- uspołniony model realizowania pracy ze społecznością lokalną,
- system “tuby”, nagłaśniającej, docierającej do mieszkańców, do których niełatwo dotrzeć i pozwalającej zrozumieć narzędzia i programy miejskie,
- tester nowych rozwiązań miejskich,
- poszukiwanie skutecznych sposobów rozwiązywania istniejących problemów,
- głos podmiotów profesjonalnie pracujących z mieszkańcami,
- sojusznik samorządu lokalnego i osiedlowego.